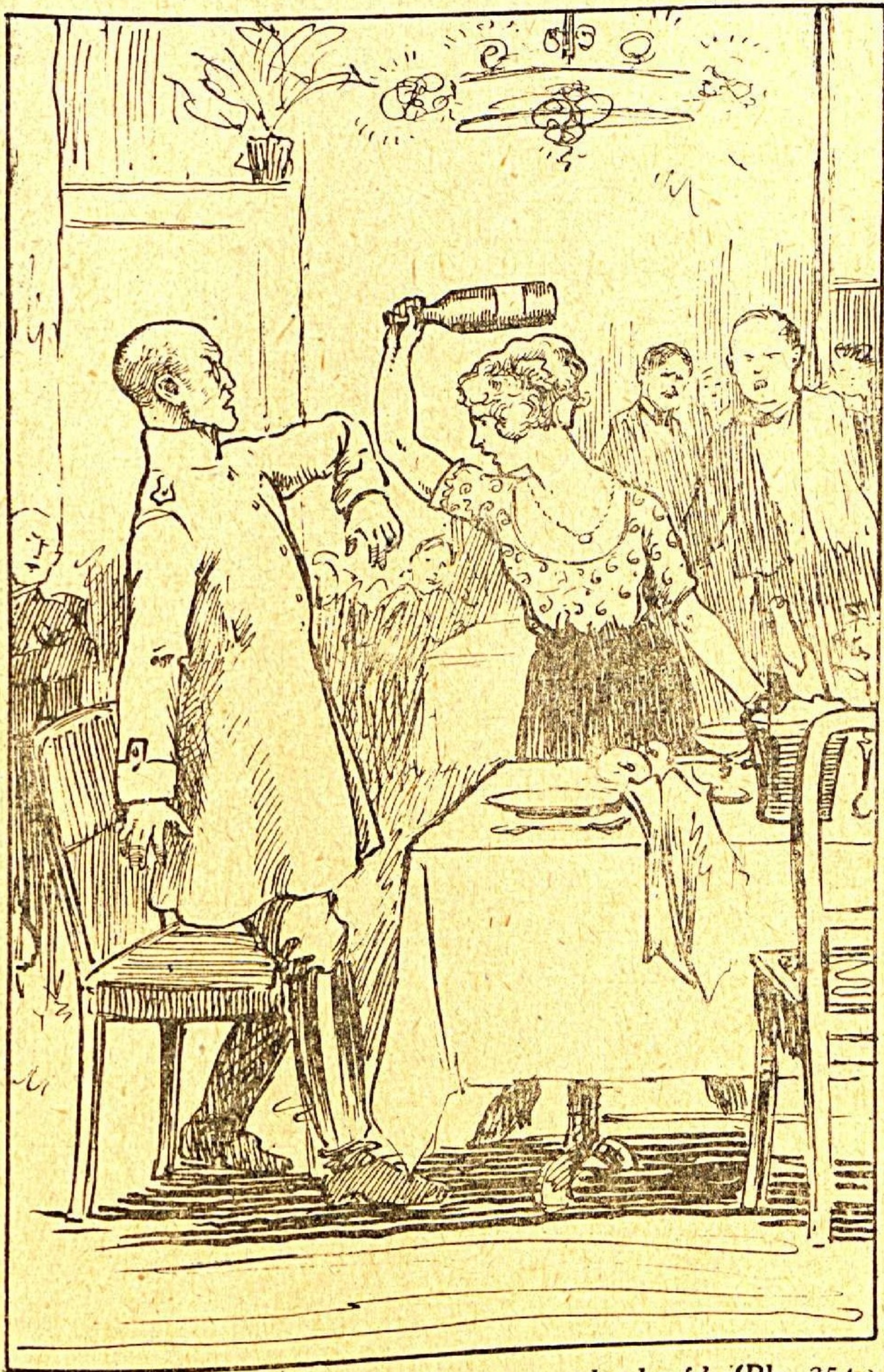

Flora greep een flesch en sloeg er hem mee op het hoofd. (Blz. 354.)

GABRIELLE PETIT.

voorbij den kok, die er een schep soep in deed; een ander hield een stukje slecht vleesch gereed, dat men met de hand greep.

In den nacht werd men gestoord door medegevangenen, die met het ongedierte worstelden.

De rektor De Vroye kreeg vijf maanden gevangenis om de vlucht van jonge mannen begunstigd en twaalf maanden om haat tegen Duitschland gewekt te hebben.

't Regende dergelijke straffen. De onderpastoor van Boschvoorde, de eerwaarde heer Torfs, moest voor vijftien maanden naar de Duitsche staatsgevangenis van Anrath, ook al om jonge lieden de middelen te hebben verschaft naar Holland te wijken.

Armand Thomas, handelaar te Brussel, werd voor spionage tot 15 jaar dwangarbeid veroordeeld.

En dan hoorde men, dat Alexander Izek en Leon Parant gefusileerd werden onder dezelfde beschuldiging.

Zoo was de atmosfeer waarin nu de zaak Gabrielle Petit zou behandeld worden.

En het meisje vernam die maatregelen, want de ondervragers toonden de plakaten of proces-verbalen om haar vrees aan te jagen.

— Ik ben bereid tot hetzelfde, antwoordde ze bedaard.

Maar ze sprak over geen medewerkers. Men kon haar geen bekentissen ontlokken.

Zekeren dag kreeg ze een vrouw uit het volk tot medegevangene.

Deze kwam schreiend binnen.

— O, laat me toch naar mijn kinderkens terug gaan! smeekte ze den soldaat, die haar in de cel stak.

Dan wendde ze zich tot Gabrielle:

— Ik zal het besterven! kloeg ze. Drie kinderen laat ik thuis.

— En waarom brengt men u hier?

— Men beweert, dat ik een spion verborgen heb.

— Kom, houd maar moed! Ge moet niet toonen, dat gij hen vreest.

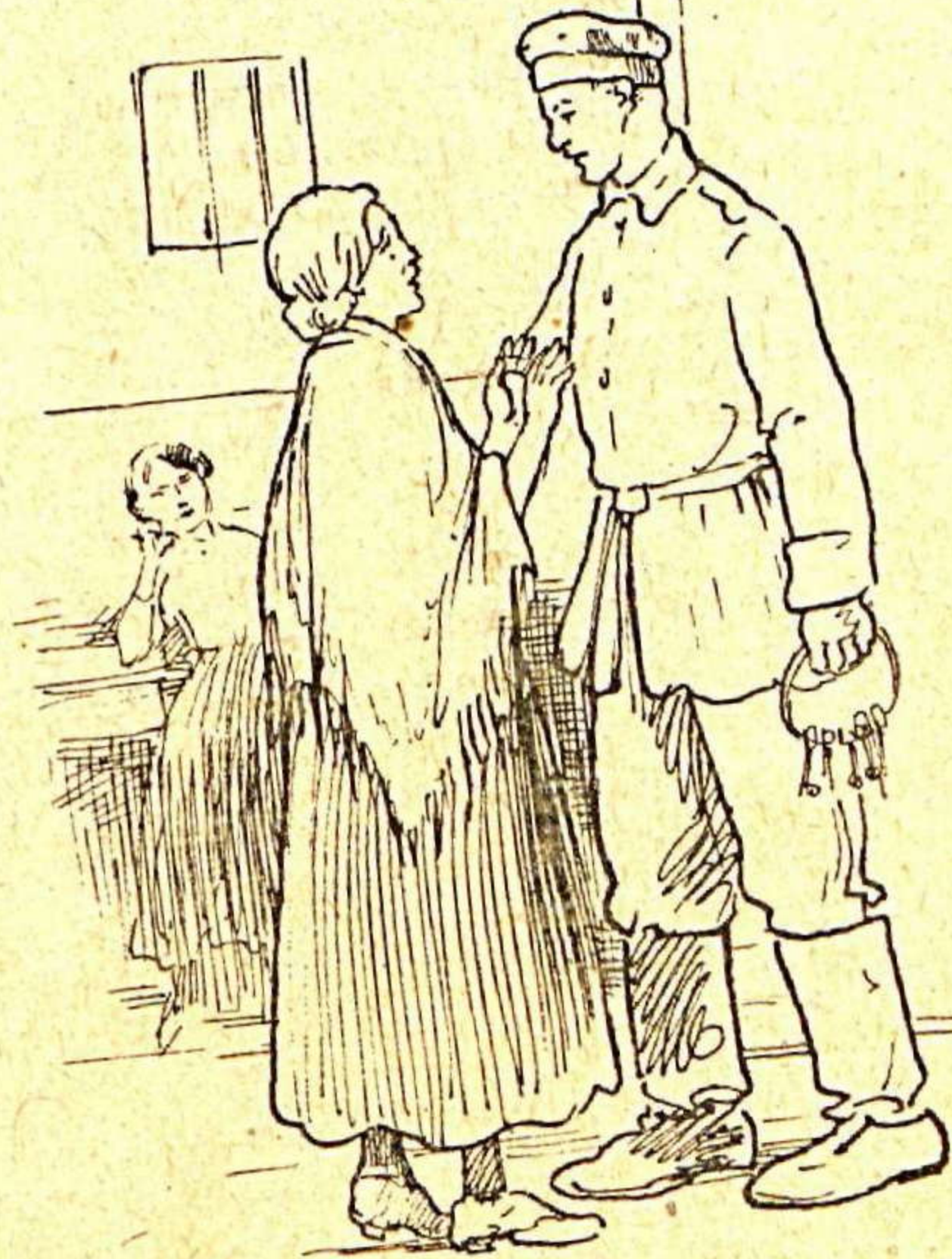
— Maar mijn kinderen!

— Zorgt er niemand voor?

— Mijn man is aan het front. Een buurvrouw ziet nu wat naar mijn schapjes, maar hoe lang zal zij dat volhouden? Ze kunnen mij hier heel mijn leven houden, en wat wordt er dan van?

— Heel uw leven?

— Ja, als ze mij veroordeelen.

— De Duitschers blijven immers niet de meesters. Ze worden op den duur toch verslagen! En dan komen al hun gevangenen vrij!

— Ik had het niet mogen doen, maar het was voor ons land. En dan bieden ze u geld en ge zit heel moeilijk, in dezen duren tijd.

— Wat hebt ge dan gedaan? vroeg Gabrielle toen de vrouw wat kalmer was.

Deze vertelde nu het een en ander over haar spionage, maar 't was zoo ongerijmd, dat mejuffer Petit eensklaps wantrouwen kreeg. Zij wist, dat men bij de gevangenen, die niet wilden spreken, dikwijls een « schap » zette.

Een schap was een zoogenaamde medegevangene, die vóór wendde in den kerker te zijn geraakt, om voor het vaderland te werken. Die schapen moesten dan beproeven het vertrouwen der echte gevangenen te winnen, en hen uithooren, om het gehoorde aan de Duitschers

over te brengen. Sommigen speelden hun rol meesterlijk en wisten inderdaad vermoede, afgematte gekerkerden te verraden.

Maar voor Gabrielle had men een zeer listige moeten uitzoeken. Deze vrouw verloochende zich door haar onwetendheid over bespieding.

— Hoor eens, zei Gabrielle eensklaps, gij vertelt mij leugens.

— Maar juffrouw! riep de vrouw verontwaardigd.

— Waarom wordt gij bij mij gestoken?

— Omdat de gevangenis te klein is. De Duitschers houden zooveel menschen aan.

— Neen, neen, omdat gij mij uithooren moet. Misschien zal ik u bekeeren en daarom wil ik een ernstig woord met u spreken.

— Maar gij beleedigt me.

— Neen, gij zijt een ongelukkige, die u door de Duitschers laat gebruiken om eigen landgenooten te verraden. Zij betalen u daarvoor. Maar ge behoeft bij mij geen moeite daartoe te doen! Gij zoudt van mij moeten vernemen, wie mijn medewerkers geweest zijn. Maar die noem ik nooit.

— Het is niet waar, wat gij zegt! Ik ben zelf een spionne.

— Hoor, madam, nu ga ik u eens wat zeggen. Ik heb spionage gedaan en dat weten de Duitschers en ik loochten het niet. Stel nu eens, dat ik u in vertrouwen den naam noemde van een helper, we zullen zeggen van een goeden vaderlander, die een zoon aan 't front heeft en hier een vrouw en nog eenige kinderen. Gij gaat hem verklappen aan den vijand.

— Dat zou ik nooit doen! O, wat gij toch van mij peinst.

— Luister verder. Later hoort gij, dat die man dood geschoten wordt. Zijn vrouw en kinderen mogen hem den avond te voren nog eens bezoeken. Zij weten, dat zij hem voor 't laatst zien. O, welk een tooneel! Wat een afscheid! En eindelijk jagen soldaten die arme vrouw, die ongelukkige kinderkens weg. En de man blijft alleen. In den nacht schrijft hij brieven, bidt en biecht hij. Een van die brieven is voor zijn zoon, die ginds aan den IJzer voor ons, en ook voor u strijdt. Op zekeren dag zal hij hooren, dat de Duitschers zijn vader dood geschoten hebben en dat een Belgische vrouw hem verraden heeft. En de kinderkens vervloeken u... En alle burgers ook spreken van u schande. De oorlog is gedaan en de Belgen komen terug. Ieder is verblijd. Maar gij moet vluchten, want ge hebt uw volk verraden. En in uw geweten brandt uw schuld... Tot aan uw dood, want gij hebt een geweten!

Gabrielle zei dit alles zonder rijd, maar met haar zoete, warme stem. Geen haat, maar medelijden lag in haar toon.

De vrouw keek haar angstig aan.

— Wie zijt gij? vroeg ze.

— Ik? O, een arm meisje, bijna een weeze. Ik heb gedaan voor mijn land wat ik kon en nu ben ik, ook door verraad, gevangen genomen. Ze zullen mij misschien dood schieten.

— Neen, neen...

— O, ze deden het met Miss Cavell ook en die was als een heilige. Zij spioneerde niet. Waarom zou de Duitscher mij dan sparen? Maar ik ben bereid te sterven.

— Zoo jong.

— Als het Gods wil is. Jong of oud, het eigenlijk leven volgt toch maar op dit en ik ben niet bevreesd voor mijn God te verschijnen.

— Hoe kunt gij zoo spreken!

— Omdat mijn geweten gerust is!

— Wat moet gij goed zijn!

— Ik heb getracht mijn plicht te doen en nooit iemand te haten.

Gij zijt hier gekomen, om mij te helpen verraden, en ik kan alleen medelijden voor u gevoelen. O, dien den Duitscher niet. Ge weet misschien niet ten volle hoeveel kwaad ge daarmee verricht, maar denk eens na.

En Gabrielle sprak haar over den inval, over Dinant en Leuven, Aarschot en Dendermonde; ze vertelde, wat ze zelve aan de Samber had gezien. Ze herinnerde aan het leger, aan al die volksjongens, welke voor de vrijheid streden en verlangden in vrijheid naar vrouw en kinderen, ouders en zusters of verloofden terug te keeren. De Belgen moesten hen steunen, kon het niet door daden, dan door geduldig te wachten, niet te murmureren, trouw te blijven.

De vrouw had het hoofd gebogen.

— O, juffrouw, gij zijt een heilige, mompelde ze dan.

— O, neen, een gewoon mensch ben ik.

— Niet gewoon! Veel te goed voor deze slechte wereld.

— Ook gij kunt goed zijn.

— Luister... Ik zal u alles vertellen. Ge hebt mijn harte geraakt.

Ik was in het kot gestoken, omdat ik goed van Duitsche soldaten gekocht en verkocht heb. 'k Moet een jaar zitten. Maar de Duitschers beloofden me de vrijheid, als ik u allerlei bekentenissen kon ontwingen. En daarom zonden ze mij bij u. Ik moest u uithooren.

— Wie mijn helpers waren?

— Ja... Daarom moest ik mij uitgeven als spionne. Maar gij hebt mij doorzien. O, vergeef het mij.

— Gaarne. Als ge nu maar een anderen weg volgt.

— Ik doe liever mijn jaar uit.

Zij was een dier lichtzinnigen en karakterloozen, die weinig gevoelden van het vreeselijk drama, dat ons land schokte.

Met hun « schaap » hadden de Duitschers ditmaal echter weinig bijval. Den volgenden morgen werd de vrouw gehaald.

— Nu gaan we u eens uithooren ! riep een feldwebel, die nijd huichelde.

— Madam weet niets, spotte Gabrielle.

— Zij weet niets ! Waar bemoeit gij u mee ?

— Ze moest mij aan het klappen brengen, maar ik heb dat dadelijk doorzien. En ik zeg niets, wat ik verzwijgen wil. Het is al nuttelooze moeite van uw chefs.

— Gij raast !

— Ik zie aan uw gezicht dat ge teleurgesteld zijt.

De vrouw moest mee... Ze kwam niet meer terug.

Neen, met een « schaap » zou Goldsmith niet verder geraken in zijn onderzoek.

Deze liet mejuffer Petit weer voor zich brengen. Hij zweeg nu over medewerkers, maar begon over « La Libre Belgique » en het werk van den « Familiegroet ».

Onze lezers kennen reeds 't geheime blaadje en weten, dat Gabrielle aan de verspreiding meewerkte.

Beknopt deelen we hier mee wat de « Familiegroet » was.

Het was een soldatenwerk van mannen en vrouwen, die onbekend bleven. In een boekje door het Werk uitgegeven, lezen we :

« Terwijl ze dit boek doorbladen, zullen onze medewerkers zich de geschiedenis herinneren van den ouden soldaat uit het « Groot Leger ».

Napoleon bezocht eens de voorposten. Hij komt een schildwacht tegen, waarvan de borst als met eereteekens bezaaid is ; en die een buitengewonen moed- en opofferingsgeest doen vermoeden.

— « Hoe heet gij, dappere held ? »

— « Grenadier ! mijn keizer. »

— « Neen, dat niet, uw naam, uw voornaam, de naam van uw vader ? »

— « Grenadier ! mijn keizer. »

..... En op al de vragen van Napoleon gaf de soldaat enkel voor antwoord :

— « Grenadier ! mijn keizer. »

Hij dacht dat de keizer met zijn nederig persoontje weinig of niets te maken had ; maar dat al het eerbetoon waarvan hij het voorwerp was moest terugslaan op heel zijn regiment.

Zoo ook moeten al de erbetuigingen die hier in dit boek aan enkele onbekenden betuigd worden, terugslaan op allen... want allen werden aangespoord door deze edele drijfveer : de gehechtheid aan den geboortegrond ! »

Het werk had tot doel aan de soldaten briefjes van hun familie te bezorgen, en telde meer dan 900 helpers !

Treffend is het, wat we in het bedoelde boek nog lezen :

« Zij, die al het noodige verzameld heeft tot het schrijven van dit boek, heeft met hare familieleden en met nog veel andere lieden, veel bijgedragen tot het welgelukken dezer geheime en weldoende briefwisseling. Slechts eenige maanden gehuwd met een nederigen held, die, niettegenstaande hij gevaarlijk gekwetst was, tweemaal zijn krijgsdienst hernam, begreep zij beter dan wie ook, den onmetelijken troost, die zij zou ontvangen, moest zij eens een « Familiegroet » krijgen... Ongeukkiglijk is deze heldhaftige en welbeminde echtgenoot voor haar altijd gebleven, de vermiste... zonder nieuwstijding, niettegenstaande alle mogelijke opzoeken... »

Ja, er waren in ons land nog Gabrielle Petit's !

Tot de stichters behoorden Ceulemans en Pauwels, wat echter schuilnamen zijn. De echte zijn ons niet bekend.

Na lange studie verzonden zij op 8 Maart 1915 de eerste brieven, in oplegdoozen verborgen.

Baucq en Miss Cavell werkten ook mede. In den zomer kregen de Duitschers lucht van het werk. Een staaltje :

« Aanhoudingen hadden plaats : Baucq den 31ⁿ Juli ; eenige dagen later een zekere Mr M. G., een moedig medehelper, en een bode waarop men in de moeilijkste uren rekenen kon ; eindelijk den 5ⁿ Augustus, de ongelukkige Miss Cavell ; 't kwam er op aan in alle mogelijkheden te voorzien, en men besloot op 10 Augustus een kleinen oorlogsraad te houden. 't Scheelde bitter weinig of deze raad had droevige gevolgen. De Moffen toch legden bijna de hand op de hoofden der inrichting ; in werkelijkheid slaagden zij er slechts in het record van gebrek aan schranderheid te slaan.

De geschiedenis maakte destijds veel gerucht te Brussel.

We zullen ze in 't kort samenvatten.

Den 10ⁿ Augustus, rond 7 ure 's morgens, viel de Deutsche Po-

lizei een huis binnen dat te Brussel algemeen bekend is : de agenten vinden er een eenvoudigen werkmán in wien zij den vermomden Pauwels herkennen. Zonder dralen wordt hij onder goede hoede in een kamertje gezet, de vangst is immers van bijzonder gewicht, en zal zonder twijfel een bevordering bezorgen aan den gelukkigen speurhond.

Rond 8 ure komt er een heer binnen. Op staanden voet wordt deze door de Duitschers ondervraagd.

— « Wat komt ge hier zoeken ? »

— « Ik verlang den portier te spreken. »

— « Ik moet weten wat ge hem te zeggen hebt. »

— « Welnu, luister. Mme de baronnes van Piepelstock heeft een geraaktheid gekregen, en men vraagt dadelijk een priester. »

De Duitscher vol wantrouwen :

— « Waar woont Mme van Piepelstock ? »

— « N° 365 Jozef II-straat ! »

— « 't Is goed, men zal een priester zenden. Wat u betreft, mijnheer, zet u hier neder ; want iedereen die gedurende de huiszoeking binnentreedt, moet wachten tot ze afgeloopen is. »

De heer schijnt in dit wachten weinig zin te hebben. Gelukkig laat hij zich niet uit zijn lood slaan.

— « Maar ik moet ook nog rap een dokter halen voor Mme van Piepelstock, zij ligt op sterven. 't Is zeer dringend. »

Na wat aarzelen doet de Deutsche Polizei de deur open voor..... Ceulemans, die niets beter vroeg... Dat is één !

Rond half tien komt Mr C. O. het huis binnen en loopt vlak in den muil van den wolf. Maar deze is al even min van streek te krijgen, en hij bepraat zoo fel den slimmen speurhond, dat hij deze wijsmaakt, dat niettegenstaande zijn schijn van heerschappij, hij gebrek lijdt en als schaamele arme iedere week een klein hulpgeld in het huis ontvangt.

— « Hoeveel krijgt gij ? »

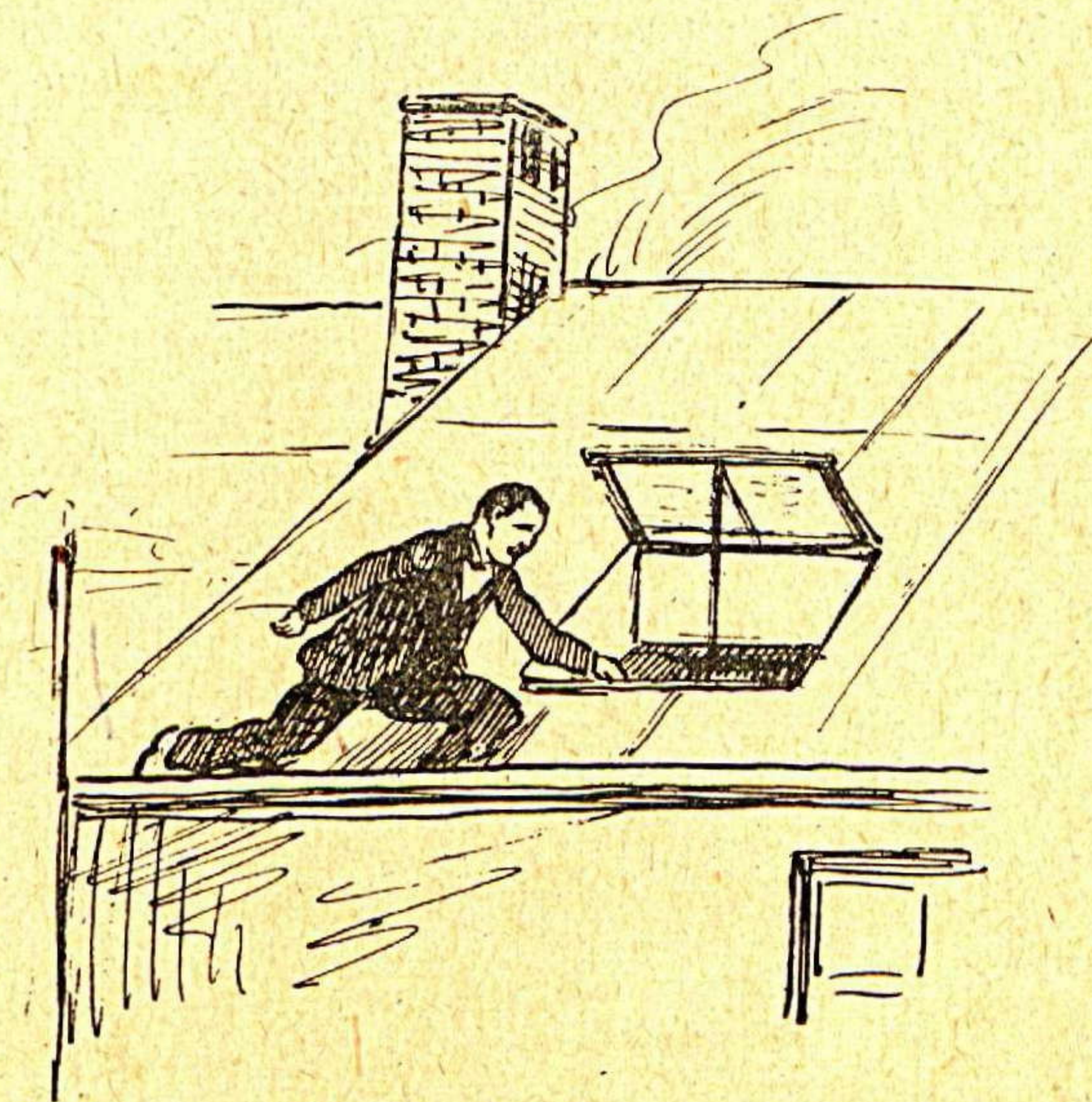
— « Twee frank ! »

— « Mijnheer de portier, geef twee frank aan dezen bedelaar en dat hij voor de rest naar de weerlicht vliege. »

En met een plechtig gebaar opent hij de deur voor Mr C. O., die juist uitmuntende redenen had om te wenschen dat men hem niet onderzocht... Dat is twee.

Intusschen zat M. Pauwels in zijn kamertje te overdenken hoe hij er uit zou geraken ! De ondervraging had hem klaar en duidelijk bewezen dat hij verraden was. De Duitschers wisten bijna alles ! Eensklaps

kreeg hij een hevigen aanval van heupjicht. Geheel zijn lichaam werd zoo stijf als een plank, en hij bleef gedurende een, twee uren in zulken staat van krachtloosheid dat... de waakzaamheid van den politiemán er door verslapte. Eensklaps springt hij recht, bereikt een geheime deur, en op minder tijd dan het noodig is om het te vertellen, is hij op de trap, op het dak, komt in een naburig huis, pakt er een hoed, en vliegt de straat op... zoo vrij als een vogel... Dat is drie !

De huiszoeking eindigt met een heroïek-tragisch tooneel vol verwenschingen en slagen voor den dommen bewaker, die den grooten plichtige had laten ontsnappen.

Ceulemans en Pauwels moesten den kop in den schoot leggen voor deze macht van moeilijkheden : in de toekomst waren zij eerder een gevaar dan wel eene hulp voor het soldatenwerk. Zij besloten dus te slaagden zij er in, het fijne van het « Soldatenwerk » aan de moedige vertrekken. Maar eerst, gebruik makende van nieuwe vermommingen,

helpers te leeren, en op 14 dagen tijd stichtten zij de nieuwe inrichting, waarvan zij het algemeen bestuur in de handen gaven van Paulina.

Daarna vertrokken zij op hun duizend gemakken..... Gedurende 10 lange dagen beleefden de vrienden in België bange oogenblikken, tot zij op zekeren morgen in de « Nieuwe Rotterdamsche Courant » konden lezen :

« Mr. en Mme Ceulemans-Pauwels van Eindhoven, hebben het genoegen U de gelukkige geboorte van eenen tweeling aan te kondigen. »

Het soldatenwerk « Familiegroet » werd echter — door gemis aan juiste inlichtingen — verdacht gemaakt.

Een Belgisch legerorde van 29 Juni 1915 luidde inderdaad :

« Het soldatenwerk de « Familiegroet », dat onder een liefdadig » uiterlijk zich met de briefwisseling der soldaten met hunne huisge- » zinnen belast, is een werk dat in de verste verte niet te betrouwen is. » Dat werk is zoo ingericht dat het door de adressen der verzenders en » der bestemmingen gemakkelijk den gang kan daarstellen der veld- » slagen van het Belgisch leger. Het is aan de soldaten ten strengste » verboden er gebruik van te maken. De censuur zal al de brieven » inhouden die in hare handen vallen, en de schrijvers der brieven » zullen eene uiterst strenge straf oploopen. »

Het legerbestuur zag weldra zijne grove vergissing in en het werk werd in eer hersteld. Baucq heeft dit echter niet meer mogen vernemen.

Wij kunnen hier niet verder ingaan op deze instelling.

Het werk ging zijn gang en de Duitschers spoorden de medewerkers op. Hoeveel zegen bracht het werk. Ziehier enkele aanhalingen uit de verslagen over het bezorgen van brieven, steeds door onge- noemden (1) :

« De familieleden van een oorlogsvrijwilliger, in 1914 vertrokken, bleven langen tijd van nieuwstijdingen verstoken. Op zekeren dag breng ik er den eersten « Familiegroet » binnen. Noch vader, noch moeder, noch zuster, die te huis zijn, kunnen hem lezen, zoodanig zijn ze aangedaan. En terwijl ik den brief luidop voorlees, blijft de vader rechtstaan, nu eens weenende, dan weer lachende, en zijn de moeder en de zuster, zachtjes de eene nevens de andere, op de knieën gezonken en bidden al snikkende. »

« Er was een verminkte die fel ontmoedigd was en die aan het « Soldatenwerk » hielp om de briefwisseling te bestellen. Hij heeft me

(1) Wij halen dit uit het boekje : « Soldatenwerk Familiegroet ».

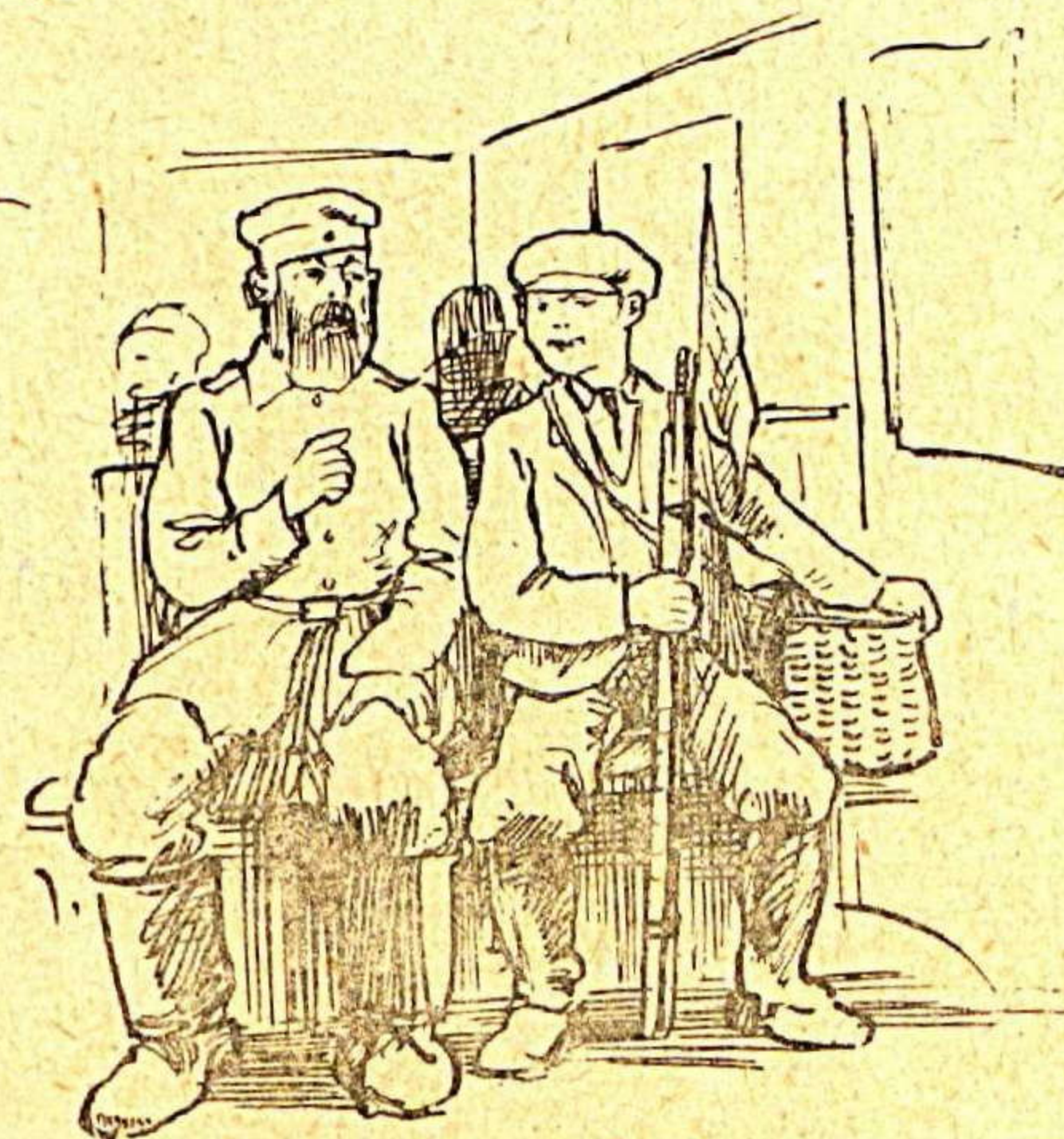
dikwijls herhaald dat hij aan zijn ongeluk niet meer dacht, zoolang hij op die wijze de Moffen ooren kon aannaaien en een weinig goed doen. »

« De « Familiegroet » heeft vreugde en troost verspreid in menig huisgezin ; ik ben dikwijls van menig roerend tafereel getuige geweest, ik bracht het weldoend briefje binnen bij hen, die sedert verschillende maanden geen nieuws meer ontvangen hadden van die wezens, welke hun dierbaar waren. »

« Verschillende soldaten zijn mij na den oorlog komen bedanken om al het goede dat hun het ontvangen der nieuwstijdingen gedaan heeft. Zoo heb ik onder andere kunnen aankondigen dat twee soldaten nog in 't leven waren, als hunne ouders er reeds eene uitvaart voor laten doen hadden. »

« Een arme vrouw van Dieweg had nooit nieuws ontvangen van haar zoon ; ze dacht dat hij dood was en droeg er den rouw voor. Toen zij den « Familiegroet » zag, door zijn eigen hand geschreven, meende ik dat ze stapelgek werd. »

« Ik was eens op de tram gestapt om terug thuis te geraken en had in mijn vischkorf over de 14.000 « Familiegroeten » bij. Een Mof, die nevens mij zat, vroeg me eensklaps : « Wel, mijnheer, is de vangst goed geweest ? » « Ge moogt me zeker en vast gelooven, antwoordde ik, nog nooit heb ik zooveel gevangen ! » Had hij alles eens geweten van af 't naaldje tot het draadje toe ! »

« Ik heb doodarme moeders, die zelf niets te eten hadden, slecht gemutst gezien omdat ik niets wilde aannemen. Mijn vrouw, die in dien tijd nog maar mijn verloofde was, was een wonder van taaheid. Als voorbeeld wil ik u de plaatsen opnoemen die wij op één dag bezochten om de brieven uit te deelen; en merk wel op dat in elk dezer wij brieven moesten uitdeelen en andere in ontvangst nemen: Auderghem, Genval, Rixensart, Bourgeois, Waterloo, Braine-le-Château, St-Genesius-Rhode en de Groote Espinette. »

Hoeveel meer getuigenissen zouden wij kunnen aanhalen.

De Duitschers speurden ijverig. De briefdragers liepen groot gevaar.

« M. C. werd aangehouden den 21^e Juli 1915, omdat hij al te luidruchtig lucht gaf aan zijn gedachten en omdat hij riep: « Leve België! » op het oogenblik dat men drie juffers aanhield die met de Belgische kleuren gekleed gingen. Hij was juist van mij weggegaan en droeg op zich « Familiegroeten » waarvan de adressen slecht ingevuld waren, alsook andere witte briefjes om de belanghebbenden opnieuw te doen schrijven. Op de kommandantur aangekomen, trachtte hij zich van al deze « Familiegroeten » te ontdoen en hij slaagde er in door eene voorbijgaande onpasselijkheid te veinzen. Na veel aandringen van den bewaker, kreeg hij eindelijk de toelating om zich voor eenige oogenblikken te verwijderen. »

Hij maakte er gebruik van om de gevaarlijke papieren onder de voeten uit te helpen. Door zich niet uit zijn lood te laten slaan, spaarde hij veel last aan de huisgezinnen waarvan de namen op de briefjes stonden. »

« Twee keeren hebben de Moffen geheel mijn huis 't onderste boven gesmeten. (Mijn vaderlandsche gevoelens waren immers al te goed door de bevolking gekend, opdat ze door de soldaten, die hier ingekwartierd lagen, niet zouden geweten zijn.) Zij hebben echter nooit iets gevonden. »

Eens had ik bij M. Pastoor mijn brieven tasch tot berstens toe volgestopt met « Familiegroeten ». De Eerw. Heer spoorde mij aan die gevaarlijke papiertjes toch met meer zorg weg te steken. Ik stak er een deel van in mijn hoed en een ander deel in mijn schoenen. Toen ik over den barreel van den ijzeren weg ging, — ik denk dat het verraden spel was — doet een Mof mij in de statie gaan, *onderzoekt mijn brieven tasch*, doet mij naar de rijkswacht te B... die ik den schrik op het lijf jaag met van den « Kreischef » te spreken, dien ik beweerde zeer

goed te kennen (daar ik er eens mede in betrekking geweest was om eene aardappelkwestie). Men laat mij los en verder met rust. »

Tot zoover! Men kan zich voorstellen, dat Goldsmith van Gabrielle's aanhouding gebruik maakte, om haar langdurig over den « Familiegroet » te ondervragen.

Heeft mejuffer Petit er aan meegewerkt? Wij hebben den arbeid geschetst. Wellicht behoorde zij tot de 900 medewerkers. Maar ze heeft ons weinig nagelaten over haar taak. Ze wilde immers alles geheim houden en is verdwenen, vóór ze openlijk mocht spreken. In elk geval heeft zij aan den bezetter niets over den « Familiegroet » meegedeeld. Ook op dit punt bleef ze stom, al kende ze natuurlijk 't bestaan van dit werk.

Zij was in de macht van den bezetter en deze wist dat Gabrielle oneindig veel had gedaan.

Voor hem was zij een belangrijke gevangene, maar meer dan haar zelve, zou de despoot door deze aanhouding niet verkrijgen.

Men matte haar door ondervragingen af. Zij zweeg. Men wekte haar tijdens haar slaap, liet haar honger lijden, dreigde met den dood. Dan weer tooverde men haar de vrijheid voor.

Niets hielp... Mejuffer Petit zweeg en de Duitschers sloten het onderzoek en verwezen haar voor den krijgsraad.

XXX.

Op 3 Maart zou Gabrielle Petit voor de Duitsche rechters verschijnen.

Eenige dagen te voren kwam er bezoek.

Gabrielle herkende in het meisje dat haar cel binnen trad, Flora.

Ze bedwong haar afkeer en zei:

— Wat verlangt gij van mij?

— Weet ge wie ik ben?

Gabrielle noemde haar naam.

— Toch ben ik veel veranderd, hernam de bezoekerster.

— Ja, gij ziet er zelfs ziek uit.

— 't Is van mijn levenswijze.

— Dat begrijp ik. O, gij ongelukkige!

— Dat ben ik...

— Gij erkent het zelf.

— O, ja... De Duitschers zenden mij bij u, om u aan te zetten

toch te spreken. Ik weet, dat het nutteloos is. Toch ben ik gekomen, om u te zeggen, dat ik u bewonder...

— Wat helpt u dat? Als ik indruk maak op u, verlaat dan den weg, waarop gij u bevindt.

— Kon ik maar!

— Dat kunt gij!

— Neen, ik ben verslaafd aan den drank. Mijn lichaam schreeuwt naar wijn en absinthe, naar opium en allerlei bedwelmende middelen.

— O, Flora toch!

— Ik ben diep gevallen, ik weet het... Mejuffer Petit, op 3 Maart komt gij voor de rechtbank.

— Ik wist, dat het spoedig zou zijn. Ik ben gereed...

— Hoe bewonder ik u! Maar neen, dat helpt niet. Zie, ze zenden mij naar u, doch ik gehoorzaam hen niet.

— Flora, ontvlucht hen geheel! Ga in een gesticht. Zoek een priester op, belijd uw kwaad en vraag raad en bijstand. God zal zich over u ontfermen.

— Meent gij, dat ik nog durf bidden? Ha, hoeveel gevangenen zitten door mijn schuld in den kerker of in Duitschland! Ik heb den vijand gediend. En waarom? Om geld en drank en slecht genot! Ik mag hier eigenlijk niet komen. Gij zijt te heilig...

— O, er is vergiffenis voor alle zonden! hernam Gabrielle op ernstigen toon. Doe boetvaardigheid. Gij hebt uw lichaam vernield...

— Ja, ik ben ziek.

— Maar gij hebt ook een ziel, Flora, een onsterfelijke ziel.

— Ik ben in de macht van den duivel.

— Gods genademacht is groter. O, bekeer u. Ga tot een priester, breek af met uw omgeving! De priester zal u raad geven. Gij hebt berouw, verdoof nu de stem niet van uw geweten!

Zoo sprak het meisje, dat enkele dagen later voor de rechtbank moest verschijnen.

Zoo groot was haar naastenliefde, zoo edel haar ziel. Wrok kende ze niet. Ze vergat wat men tegen haar misdeed. Ze bekommerde zich niet, om hetgeen men met haar zou doen. Ze wilde een ziel redden.

Gabrielle wees naar een kruisbeeldje, dat om haar hals hing en sprak:

— Jezus vergaf den moordenaar aan 't kruis...

— O, uw woorden zijn heilig. Maar ik...

En wild bonsde Flora op de deur, om den bewaker te roepen.

— Blijf nog! drong Gabrielle aan. Ik zal met u spreken.

De cipier opende de cel.

— Gij zijt een heilige... En ik...

En zonder den zin te vleitendigen, liep Flora weg.

Dadelijk moest ze bij Petermann komen, die zich weer met de zaak bezig hield, in de hoop zijn mededingers de loef te kunnen afsteken.

Een auto voerde haar naar 't bureel.

Petermann zat met Diederich aan een tafel te schrijven.

— Nu al terug? riep hij tot Flora, toen zij binnen trad.

— Ja...

— En?

— Niets!

— Ge komt ook veel te vroeg weer.

— Zij zal niet spreken. Zij is geen gewoon mensch. Ik moest wegllopen, toen ze me toesprak, of ik zou aan 't weenen zijn gegaan.

— Was ze aan 't preeken?

— Spot niet. Als ze dat meisje durven veroordeelen, doen ze een misdaad.

— Ook al menschelijk geworden, juist als Herder.

Diederich keek niet op. De woorden van Flora brandden hem echter in 't geweten.

— Herder heeft zijn verloofde voor mij weggestuurd naar Aken en sinds zit hij daar met een tronie als een boetedoener. En gij komt hier dit meisje verdedigen. En dat waren mijn voornaamste medewerkers!

— Ik zeg u, dat mejuffer Petit een heilige is, en dus moet gij er mij niet heen zenden.

— Ik geloof aan geen heilige menschen. Dus, gij hebt niets uitgericht... 't is fraai.

— Wie kan haar doen spreken? Heel uw Duitsche organisatie niet!

— Maar gij waart een kennis van haar. En ik had u gezegd op haar gemoed te werken. Ge moest er op gewezen hebben, dat zij toch te jong is om te sterven en dat de dood zoo wreed is. Ge hadt haar mogen verzekeren, dat ze vrij zou komen, als ze haar helpers noemde.

— Ik weet dat alles, maar als ge bij haar komt, is zij de meesteres, de machtigste, omdat ze een heilige is.

— Al gekheid! Liet men mij meester, zij zou wel om genade piepen.

— Hoor eens, ik ben slecht en gij ook, maar ik erken nog dat er groote zielen zijn.

— Ik niet !

— Omdat ge nog minder deugt dan ik !

— Met uw brutale tronie ! Als ik wil, steekt men u in een gesticht !

— Maar moest ge dat wagen, eer vermoordde ik u ! kreesch Flora

en ze sloeg met haar vuist op de tafel.

Petermann week wat achteruit.

— Moet ik soldaten roepen ? vroeg hij dan.

— Mij in uw dienst nemen en me dan aan den kant smijten, dat niet, heer Petermann ! kreet de ongelukkige.

— Maar dan moet ge ook uw dienst doen en niet met tranen in uw oogen terugkeeren. Tranen van medelijden met een gevangene, die ge hadt moeten uithooren !

— Ik kan mejuffer Petit niet uithooren en ik wil niet ook ! En gij allen kunt het niet ! Ze is moediger dan gij allen samen. Ik zeg het u zooals ik het meen...

Flora ging heen.

— Zeker weer cocaïne gebruikt, smaalde Petermann. We moeten ze ergens in 't droge zetten. Flora heeft afgedaan. En gij, Herder, zijt ge ook ten einde ? Verkeert ge eveneens onder den invloed dier heilige ? Ge hebt ook al eens in dien zin gesproken.

— Ik ben de eenige niet, die eerbied voor haar gevoelt.

— Ik weet het, dat gister een paar officieren die mejuffer Petit geroemd hebben. Maar ze zijn niet verantwoordelijk voor de rust te Brussel. Zij kunnen gemakkelijk praten. Maar als de legerleiding ondervindt dat haar plannen bekend zijn, krijgen wij klachten van spionage. Of moeten we die maar laten tieren ?

— Dat zeg ik niet, maar ik geloof, dat Duitschland zichzelf schade zal doen aan zijn naam, moest het deze gevangene ter dood brengen.

— Als wij overwinnen, zal men ons ontzien en niemand durft dan tegen ons wat zeggen. En om te overwinnen, moeten we streng zijn. Dat is mijn gedacht !

Petermann was ontevreden over Herder. Hij kon niet verdragen, dat Elza zoo eensklaps Brussel verlaten had, en Diederich wachtte zich wel hem te vertellen waarom en hoe zij vertrokken was.

Petermann wist, dat ze waarlijk de hoofdstad had verlaten. Haar naam stond bij de aan de Noordstatie afgereisde burgers.

De schurk had gemeend van zijn overmacht op Diederich gebruik te kunnen maken, om Elza in zijn net te krijgen.

Zulke ellendelingen waren nu meester te Brussel en behoorden tot het Duitsch gerecht.

JAN VERBEKE

GABRIELLE PETIT

ONZE NATIONALE HELDIN

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK — ANTWERPEN